

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

civitate Dei hæc scribit: *Ex una igitur eademque charitate Deum, proximumque diligimus, sed Deum propter Deum, nos autem, & proximum propter Deum.* Iste verò 7. Moral. cap. 10. loquens de amore Dei & proximi, sic ait: *Sunt duo isti amores due quadam partes, sed unum totum est ex utrisque compositum; duo annuli, sed catena una; due actiones, sed una virtus; duo opera, sed una charitas; duo apud Deum merita, sed unum sine alio inveniri impossibile est.*

63. Probatur secundo ratione, quam insinuat S. Thomas in 3. dist. 27. quæst. 2. art. 4. & ad Annibaldum ibidem art. 2. *In omni genere motus primus motor est unus: sed in genere virtutum, primus motor est charitas, quia movet omnes alias ad suum finem: ergo charitas est una virtus.*

64. Probatur tertio ratione fundamentali, quam idem S. Doctor tradit ibidem, & infra quæst. 25. art. 1. Unitas specifica habitus sumitur ex unitate sui objecti formalis: At licet charitas ad plura diligenda extendatur, omnia tamen attingit sub una ratione formali objectiva: Ergo est una specie atomæ virtus. Major patet: Minor probatur. Objectum formale charitatis est bonitas increata, & divina per essentiam, Deum in ratione ultimi finis constituens, ratione cuius diligit Deum propter se, & proximum propter Deum, ut patet ex dictis articulo præcedenti: At bonitas increata & divina per essentiam, Deum in ratione ultimi finis constituens, est una & indivisibilis: Ergo objectum formale charitatis, ratione cuius ad plura diligenda extenditur, unicum & indivisibile est.

65. Confirmatur exemplo quod ibidem S. Thomas adducit: Eadem est specie visio quæ videtur lumen, & quæ videtur color, quia color non videtur nisi ratione lucis, quæ est objectum motuum potentie visivæ: Atqui similiter proximus non diligitur per charitatem, nisi ratione bonitatis increatæ & divinæ per essentiam, quæ in ipso tanquam in effectu & imagine Dei relucet, & quæ, ut art. præcedenti ostendimus, est objectum formale & motivum charitatis: Ergo illa est virtus unius speciei atomæ.

66. Confirmatur ampliùs: Licet fides plura credibilia attingat, & spes ad plura speranda se extendat, quia tamen omnia attinguntur sub eadem ratione formali sub qua, nimirum veracitate Dei, & ejus omnipotentia ut auxiliante, illæ virtutes specie non multiplicantur: Atqui similiter charitas, etsi ad plura diligenda se extendat, omnia tamen sub una ratione formali bonitatis divinæ & increatæ attingit: Ergo est una specie atomæ virtus.

§. II.

Solvuntur objectiones.

67. **O**bjicies primò: Si charitas quæ amatur Deus, & quæ diligitur proximus, sit virtus unius speciei atomæ, maxime quia Deus, ejusque bonitas increata, est ratio diligendi proximum: Sed hæc ratio non valet: Ergo ruit præcipuum fundamentum nostræ sententiæ. Major patet ex supra dictis, Minor probatur primò: nam colimus & honoramus Sanctos propter Deum, & tamen non est eadem virtus quæ colimus & honoramus Deum, & quæ colimus & honoramus Sanctos; illa enim latría est, hæc dulia, quas diversas virtutes esse docet D. Thomas infra qu. 103. art. 3. in arg. *sed contra*: Ergo licet proximus diligatur propter Deum, seu quamvis Deus sit ratio diligendi pro-

Tom. IV.

A ximum, non erit tamen eadem virtus quæ diligitur Deus, & quæ diligitur proximus. Secundo probatur eadem Minor: Sicut proximum amamus propter Deum, ita conclusiones cognoscimus propter principia; & sicut ratio amandi proximum est Deus, ita ratio cognoscendi conclusiones sunt principia; & tamen non est idem habitus intellectualis quo cognoscimus conclusiones & principia, hæc enim cognoscimus per habitum intelligentiæ, illas verò per habitum scientiæ: Ergo idem quod priùs.

Respondeo concessâ Majori, negando Minorem. Ad cujus primam probationem, concessô Antecedente, nego consequentiam, & paritatem: licet enim Sancti colantur propter Deum, non tamen tanquam propter rationem formalem specificantem virtutem quæ colitur Deus, sed tanquam propter finem extrinsecum illius; cum Deus non sit formale objectum, sed solum finis religionis & latriæ, quæ colitur, sed formale illius objectum sit æqualitas, saltem proportionalis, quæ ponitur in cultu Dei. Proximus verò diligitur propter Deum, tanquam propter rationem formalem specificantem virtutem quæ diligitur Deus, nempe charitatem, cum hujus objectum formale sit Deus, seu bonitas increata & divina per essentiam; non secus ac lumen est objectum formale visus: unde sicut eadem specie est visio quæ videtur lumen, & quæ videtur color propter lumen; ita eadem specie est dilectio, quæ ex charitate diligitur Deus, & quæ diligitur proximus propter Deum, ut supra dicebamus.

Hæc solutio non multum differt ab ea quam adducit S. Thomas infra quæst. 25. art. 1. ad 2. ubi ait: *Amor respicit bonum in communi: sed honor respicit proprium bonum honorati; deferitur enim alicui in testimonium propriæ virtutis. Et ideo amor non diversificatur specie propter diversam quantitatem bonitatis diversorum, dummodo referantur ad aliquod unum bonum commune: sed honor diversificatur secundum propria bona singulorum. Unde eodem amore charitatis diligimus omnes proximos, in quantum referuntur ad unum bonum commune, quod est Deus: sed diversos honores diversis deferimus, secundum propriam virtutem singulorum: & similiter Deo singularem honorem latría exhibemus, propter ejus singularem virtutem.*

Dices: Objectum charitatis non est bonitas divina, ut communis analogicè divinæ per essentiam, & divinæ per participationem, sed bonitas divina increata, ut est propria Dei, & divina per essentiam, sicut articulo præcedenti docuimus: Atqui etiam objectum religionis est excellentia increata, quatenus est Dei propria: Ergo nulla est disparitas à D. Thoma constituta inter amorem & honorem, quoad hoc quod est, proprium bonum, & bonum in communi respicere.

Respondeo primò, plures ex Theologis dicere, objectum formale religionis non esse Deum, aut divinam excellentiam, sed æqualitatem, saltem proportionalem, quæ ponitur in cultu Dei; ut in prima solutione innuimus. Sed hoc dato, respondeo secundo, distinguendo Majorem: Objectum specificativum charitatis, concedo Majorem: Objectum charitatis extensivum, nego Majorem; & datâ Minori, nego Consequentiam: nam juxta hanc sententiam, religionis objectum, non solum primarium, & specificativum, sed etiam adæquatum, & extensivum, est excellentia divina, quatenus est propria Dei: etsi autem

X x ij

objectum specificativum charitatis sit bonitas in-
creata, quatenus est propria Dei; objectum ta-
men adaequatum extensivum est bonitas divina in
communi, prout est communis analogice Deo &
creaturis.

Ad secundam probationem Minoris principa-
lis dicendum est, praemissas formales esse causas
efficientes assensus conclusionis; praemissas vero
objectivas non esse rationem formalem proxi-
mam, sed tantum remotam, & radicalem assen-
tendi conclusioni; proxima enim ratio formalis
est veritas conclusionis, quatenus ex praemissis
deducta, ut stat sub propria abstractione; boni-
tas autem divina non est ratio remota, sed proxi-
ma amabilitatis proximi, respectu ad charita-
tem: unde licet non sit idem habitus intellectu-
alis, quo cognoscimus conclusiones & principia;
est tamen idem habitus virtutis charitas qua ama-
tur Deus, & charitas qua propter Deum diligitur
proximus.

72. Obijciens secundo: Distinctio specifica actuum
petit distinctionem specificam habituum, cum ha-
bitus per actus, & actus per objecta specificentur:
Sed dantur plures actus charitatis specie distincti:
Ergo & plures habitus. Major pater: Minor ve-
ro multipliciter ostenditur. In primis enim amor
Dei, & odium peccati, specie distinguuntur, &
tamen isti actus pertinent ad charitatem: Ergo
dantur plures actus charitatis specie distincti. Se-
cundo, Amor Dei specialiter sumptus, & gaudium
de bonitate divina, ut ab ipso Deo possessa, distin-
guntur essentialiter, & tamen ad charitatem spe-
ciant: Ergo &c. Tercio, Gaudium de Deo quate-
nus est possessus a beatis, essentialiter distinguitur
a gaudio de bonis Dei, quatenus a Deo possessis;
& tamen utrumque gaudium provenit a charita-
te, cum non eliciatur a spe, qua in beatis non re-
manet, ut disp. precedenti art. 4. ostendimus:
Ergo idem quod prius. Denique amor efficax &
amor inefficax Dei, distinguuntur essentialiter; cum
primus essentialiter pugnet cum peccato mortali,
& cum eo sit impossibilis, secundus vero cum
illo possit conjungi; & tamen uterque a charitate
elicitur: Ergo dantur plures actus specie diversi, a
charitate elicti.

73. Respondeo distinguendo Majorem: Distinctio
specifica actuum, quae formalis est comparatione
ad habitus, petit distinctionem specificam habi-
tuum, concedo Majorem. Distinctio specifica
actuum, quae solum materialiter se habet compa-
ratione ad habitus, nego Majorem: & sub eadem
distinctione Minoris, nego Consequentiam.

Explicatur solutio: Posse elicere plures actus
specie distinctos, convenit non solum habitibus
infusis, sed etiam acquisitis: metaphysica enim
est unus specie atomi habitus, & tamen omnes
actus quos elicit, non sunt ejusdem speciei; nam
actus quo assentitur conclusionibus demonstratis
de Angelo, diversus est specie ab actu quo assen-
titur conclusionibus demonstratis de homine; &
similiter assensus scientificus de passionibus acci-
dentis, essentialiter distinguitur ab assensu scienti-
fico de passionibus substantiae. Sicut ergo meta-
physica, quamvis unus specie atomi habitus, ad
actus specie diversos potest se extendere; quia
nempe, licet tales assensus adinvicem comparati,
formaliter distinguantur, differunt tamen mate-
rialiter, comparatione ad habitum, eo quod ab
illo sub eadem ratione formali sub qua attingan-
tur: ita similiter charitas, licet sit unus specie ato-
mi habitus, plures tamen actus specie diversos

inter se elicere potest; quia talis diversitas speci-
fica actuum se habet materialiter, comparatione
ad habitum, eo quod ab illo non prout differunt
inspiciantur, sed quatenus conveniunt in eadem
ratione formali sub qua, ab illo primario inspe-
cta, vel quia non primario, & ex a quo, sed cum
ordine primarij & secundarij ab illo respiciuntur.

Neque hanc doctrinam & solutionem infin-
gunt exempla in objectionem adducta: nam amor
Dei, & odium peccati, quatenus est Dei offensio,
procedunt ab habitu charitatis, cum ordine pri-
marij & secundarij, & eandem rationem forma-
lem attingunt; odio enim peccatores prosequi-
mur, ratione bonitatis divinae amicitabiliter dile-
cta. Gaudium etiam, & amor specialiter sum-
ptus, sunt de bonitate divina propter seipsam, un-
de cadunt sub eadem ratione formali: gaudium
vero elicitum a beatis de Deo, prout ab ipsis pos-
sesso, est de Deo ut possessio ab ipsis, quatenus
sunt aliquid Dei; unde etiam illud movetur a bo-
nitate divina, primario a charitate inspecta; quod
sufficit ut secundario a charitate eliciatur. Deni-
que amor efficax & inefficax Dei, non aequi pri-
mo pertinent ad charitatem, sed efficax primario,
& inefficax secundario: in peccatore autem iste
elicitur ab auxilio, cum virtutes non dentur pro
actibus imperfectis. Unde quamvis illorum actus
distinctio formalis sit, comparatione facta inter
ipsos, materialis tamen est, collatione facta cum
habitu charitatis a quo eliciuntur; quare ille ha-
bitus est specie atomi unus.

Obijciens tertio: Charitas viae & charitas patrie
distinguntur specie: Ergo charitas, prout ad via-
tores & comprehensores extenditur, non est unus
specie atomi habitus. Consequentia patet. Ante-
cedens probatur: Tum quia charitas viae regula-
tur per fidem, & cognitionem obscuram; chari-
tas vero patrie, per lumen gloriae, & visionem cla-
ram; diversitas autem regulae arguit in actibus re-
gularis specificam distinctionem: Tum etiam quia
amor viae est liber, amor vero patrie est necessa-
rius; quod videtur sufficere ad inducendam di-
versitatem specificam in actus, & per consequens
in habitus.

Respondeo negando Antecedens. Et ad primam
ejus probationem dico, quod cum apprehensio
intellectus non sit ratio formalis objecti volun-
tatis, sed duntaxat conditio applicans (ut docent
communiter nostri Thomistae in Philosophia)
diversitas cognitionis non sufficit ad inducendam
diversitatem specificam in actus voluntatis, nisi
diversitati apprehensionis, diversitas apprehensio-
rum conjungatur, ut loquitur S. Doctor quaest.
25. de verit. art. 1. ad 6. id est nisi per diversas co-
gnitiones, diversa bonitas voluntati proponatur
& representetur: quare cum per cognitionem
claram in patria, & per obscuram in via, idem bo-
num ut diligendum proponatur, ejusdem speciei
est charitas viae, & charitas patrie; licet cognitio
per quam in duplici illo statu regulatur, sit spe-
cie diversa. Unde S. Thomas 1. 2. quaest. 67. art.
6. docet charitatem viae non evacuari per gloriae
perfectionem, sed eandem numero manere. Et
secundo loco sibi objicit: *Habitus & actus distin-
guntur secundum objecta: sed objectum amoris est
bonum apprehensum: cum ergo alia sit apprehensio
praesentis vitae, & alia apprehensio futurae vitae,
videtur quod non maneat eadem charitas utrobi-
que.* Cui objectioni sic respondet: *Ad secundum
dicendum, quod charitas non habet pro objecto
ipsam cognitionem; sic enim non esset eadem in via*

in patria; sed habet pro objecto ipsam rem cognitam, quæ est eadem, scilicet ipsum Deum.

Ad secundam probationem Antecedentis dicendum est, libertatem & necessitatem non distinguere essentialiter actus voluntatis, sed solum accidentaliter, vel modaliter; quia sunt tantum denominationes extrinsecæ, ut quidam docent, vel, ut alij probabilius sentiunt, modi quidam intrinseci respectu illorum: unde licet amor viæ sit liber, & amor patriæ necessarius, non sequitur actus charitatis viæ & patriæ distingui essentialiter. Et quamvis hoc daretur, ex hoc non posset inferri, non esse eundem specie habitum charitatis in viâ & in patria: potest enim idem habitus, actus essentialiter distinguere, dummodo sub eadem ratione formali contineantur, ut liquet ex dictis in solutione præcedentis objectionis.

ARTICVLVS V.

Utrum charitas sit ceteris virtutibus excellentior, tam in esse physico, quam morali?

NEgant Lutherus & sequaces, existimantes fidem, etiam in esse moris & virtutis consideratam, charitati præstare; cum per fidem, inquirunt, non verò per charitatem iustificemur. Calvinus verò lib. 3. inlit. cap. 8. sect. 8. ait charitatem erga Deum esse simpliciter perfectiorem fide, & aliis virtutibus: charitatem verò erga proximum non esse simpliciter & intensivè perfectiorem fide, & ceteris virtutibus, sed tantum extensivè; quoniam habet uberiore fructus, & latius patet, utpote movens & inducens homines ad actiones reliquarum virtutum exercendas: unde duplicem videtur constituere habitum charitatis, unum quo Deus, alterum quo proximus diligatur; quod præcedenti articulo impugnatum est. Ex Catholicis verò quidam existimant, quod licet charitas omnibus virtutibus, in esse moris & virtutis, excellentior sit, tamen in genere entis & nature, fides, utpote ad genus intellectivum pertinens, est illa perfectior. Sic docent Ferrarientis 3. contra Gent. cap. 26. & Marcus à Serra, hic art. 6. dubio unico. Pro resolutione huius difficultatis

Dico primò: Charitas in genere moris & virtutis, est simpliciter perfectior fide, & omnibus aliis virtutibus.

Conclusio est certa de fide: dicitur enim 1. ad Corinth. 13. *Major autem horum est charitas*; quod ad minus verificari debet de majori perfectione morali. Et Matth. 22. de præcepto charitatis ait Christus: *Hoc est primum & maximum mandatum*; utique quia est de actu maximæ virtutis. Item 1. ad Timoth. 1. dicitur: *Finis præcepti est charitas*: finis autem excellentior est his quæ ad ipsum referuntur. Denique Apostolus 1. ad Corinth. 12. loquens de charitate ait: *Adhuc excellentiorem viam vobis demonstro*. Quæ verba expendens D. Thomas ibidem ait: *Dilectio est via quæ directius in Deum iur*. Cui concinit pius Idiotæ contempl. cap. 17. dicens: *Ille est via rectissima absque devio, via brevis absque tadio, via plana absque umulo, via secura absque periculo, via iucunda cum bono socio, scilicet cum te Domine, amantissimo duce.*

Tom. IV.

A Confirmatur ex SS. Patribus, qui idem passim profitentur, tum in parabolam de decem virginibus, ubi uno ore per oleum, quod reliquis liquoribus supernatur, charitatem intelligunt: Tum in aliam, in qua agitur de vocatis ad nuptias, ubi per vestem nuptialem volunt significari ipsam charitatem, quam etiam vocant margaritam illam pretiosam Evangelij, pro qua Christus dicit omnia esse relinquenda, & tanquam lorum æstimanda. Denique docent magnitudinem animæ ex magnitudine charitatis esse metiendam. Ita D. Bernardus serm. 27. in Cantica, ubi hæc scribit: *Quantitas cuiuscunque anime æstimetur de mensura charitatis quam habet: ut verbi gratia, quæ multum habet charitatis, magna sit; quæ parum, parva; quæ verò nihil, nihil; dicente Apostola: si charitatem non habuero, nihil sum.*

B Ratio etiam suffragatur: Nam ut discurrit D. Thomas hic art. 6. cum perfectio virtutis consistat in attingendo primam regulam humanorum actuum, qui est ultimus finis, virtutes Theologice, quæ Deum ut ultimum finem immediatè attingunt, nobiliores sunt moralibus, quæ circa media duntaxat versantur: ex virtutibus verò Theologicis, charitas est nobilior fide, & spe, cum perfectius Deum attingat: Nam fides & spes (inquit S. Doctor) attingunt quidem Deum, secundum quod ex ipso provenit nobis vel cognitio veri, vel adeptio boni: sed charitas attingit ipsum Deum, ut in ipso sistat: juxta illud Joan. 4. *Deus charitas est. & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Ubi tract. 9. Augustinus: *Nescio utrum magnificentius nobis charitas commendari possit, quam ut diceretur, Deus charitas est. Brevis laus, & magna laus: brevis in sermone, sed magna intellectu! Quam cito dicitur, Deus charitas! Breve est, si numeres: Si appendas, quantum est! &c.*

C Confirmatur: Fidei & spei quædam imperfectiones essentialiter annexæ sunt, ut spei amor concupiscentiæ, quo Deus amatur prout in commodum hominis cedit, & fidei obscuritas: At verò in charitate nullus ex his defectibus reperitur; siquidem fertur in Deum, prout est in se bonus, & summè perfectus, nullâ habitâ ratione nostri commodi; neque ullam habet ex se obscuritatem, nam in patria, ubi nulla suberit obscuritas ipsius objecti, illa perfectè vigeat.

D Confirmatur ampliùs: Fides & spes possunt consistere cum peccato, manent enim in peccatoribus, ut supra satis declaravimus; at verò charitas illud omnino expellit, sicut lux tenebras; nec in peccatoribus, sed solum in iustis reperiri potest. Unde Gregorius super Ezechiel. *Antiquus inimicus castitatem in nobis, si sine charitate viderit, non timet: quia ipse carne non premitur, ut luxuria dissolvatur. Abstinentiam non timet: quia ipse cibo non utitur; qui necessitate corporis non urgetur. Distributionem terrenarum rerum non timet, si eidem operi charitas desit: quia divitiarum subsidio nec ipse eger. Valde autem in nobis charitatem timet: quia hanc nos tenemus in terra, quam ipse tenere nolit, amittit in cælo.* Ergo charitas est omnium virtutum excellentissima, & ut loquitur D. Irenæus, omnium charismatum eminentissimum. Unde Augustinus serm. 39. de tempore, admonens piam animam, salutis suæ studiosam: *Si non vacat (inquit) omnes paginas sanctas perscrutari, omnia involucria sermonum evolvere, omnia Scripturarum secreta penetrare;*

Xx iij